

Japanese Kunst

Bunraku Kyōkai
Programma 1983

Presentatie onder auspiciën van Extra European Arts, Committee for the Promotion of the non-western Arts (Maison des Cultures du Monde, Parijs; Internationales Institut für Vergleichende Musikstudien und Dokumentation, Berlijn; Centro di Ricerca per il Teatro, Milaan; Associazione Teatri Emilia Romagna, Modena; Ateliers d'Ethnomusicologie de l'A.M.R., Genève; Commonwealth Institute, Londen; Haags Gemeentemuseum; Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam; Holland Festival, Amsterdam) en The Japan Foundation.

BUNRAKU KYOKAI

speelt uit:

Imoseyama Onna Teikin
(Onderricht voor vrouwen)

Hanawatashi
(Kersenbloesem)

en

Yama
(De Berg)

Amsterdam, RAI Congrescentrum : 18 juni 1983, aanvang: 20.15 uur
19 juni 1983, aanvang 14.15 en 20.15 uur

Bij de voorbereidingen van de t.v.-opnamen van de bunraku-voorstelling is gebleken dat het noodzakelijk is, naast de voorstellingen op 19 juni, ook de voorstelling op 18 juni te registreren. Getracht wordt de overlast voor het publiek tot een minimum te beperken. Voor eventuele alsnog ondervonden hinder bieden wij bij voorbaat verontschuldigingen aan.

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983 is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

Bunraku Kyokai

Manager : Toshiyuki NATSUHARA
vertellers : Mojidayu TAKEMOTO
 Oritayu TAKEMOTO
 Rodayu TOYOTAKE
 Shimatayu TOYOTAKE
 Hanbusadayu TOYOTAKE
shamisen- : Danroku TAKEZAWA
spelers Katsuhei NOZAWA
 Seitomo TSURUZAWA
 Seisuke TSURUZAWA
 Danji TAKEZAWA
poppenspelers: Tamao YOSHIDA 'levend nationaal cultuurbezit'
 Minosuke YOSHIDA
 Bunsho YOSHIDA
 Tamamatsu YOSHIDA
 Monju KIRITAKE
 Kanju KIRITAKE
 Kazuo YOSHIDA
 Minotaro YOSHIDA
 Tamame YOSHIDA
 Tamaya YOSHIDA
 Seinosuke TOYOMATSU
 Tamaki YOSHIDA
 Tamae YOSHIDA
 Minojiro YOSHIDA
 Kanya KIRITAKE
 Tamashi YOSHIDA
 Seizaburo TOYOMATSU
geluid : Tameji MOCHIZUKI
 Takayo MOCHIZUKI
toneel- : Koji HISHIDA
assistentie Takayuki KASHIWAGI
 Tokio WADA
 Kazuo SUGIMOTO
 Norikatsu YONETANI
 Yoshihide OKAMOTO
assist- : Shizuo GOTO
managers Yoji SUGIMOTO
groeps-
manager : Kei SHIONOYA

Bunraku

Het klassieke poppentheater bestaat uit drie bij elkaar gevoegde tradities: het poppenspel, de muziek van de shamisen* en de vertelkunst. Het poppentheater dat bekend staat als bunraku is genoemd naar de beroemde 19e eeuwse poppenspeler Uemura BUNRAKUKEN**.

Bunraku kan omschreven worden als 'drieledige kunst': het boeiende samenspel van drie poppenspelers die één pop bewegen, de eenheid die bereikt wordt tussen de drie onafhankelijke elementen - pop, verteller en musicus - en de elkaar kruisende communicatielijnen tussen poppenspeler en verteller, verteller en musicus, musicus en poppenspeler. Dit samenvloeien van deze artistieke drieëenheden blijft fascinerend en intrigerend. Een pop wordt door drie spelers bediend: de hoofdrolspeler staat recht overeind op hoge schoenen en beheerst de kop en de rechterarm. Zijn eerste assistent staat lager en bedient de linkerarm, terwijl de jongste assistent zich bezig houdt met de benen of de zoom van de kimono. Dit vereist een perfect samenspel tussen de spelers. Alhoewel het repertoire vrijwel geheel uit 18e eeuwse stukken bestaat, is er zowel in Japan als daarbuiten een levendige belangstelling voor de Bunraku kunst en uitverkochte zalen zijn niet langer ongebruikelijk. De thema's: opoffering, loyaliteit, heldenmoed en hartstocht in strijd met de plicht, brengen nog steeds de gemoederen in beweging ondanks een poëtisch maar archaisch en ingewikkeld taalgebruik.

In 1955 werd Bunraku door de Japanse regering benoemd tot 'belangrijk ontsastbaar cultureel bezit' en meer dan dertien leden van de groep kregen in de loop der jaren de eretitel 'levend nationaal cultuurbezit'.

* shamisen: een luit met een lange hals die met een plectrum getokkeld wordt.

** Zie: Ian Buruma - Bunraku poppentheater Verre Naasten Naderbij, zeventiende jaargang, nr. 2

IMOSEYAMA ONNA TEIKIN

Onderricht voor vrouwen

De schrijver van 'Imoseyama Onna Teikin' is Monzaemon CHIKAMATSU (1653-1724). Hij is de beroemdste schrijver voor het poppentheater. Hij was de zoon van een samurai, maar schreef zijn beroemdste stukken over kooplieden, klerken en prostituées. Het handelsvolk van zijn woonplaats Osaka herkende zichzelf in de stukken. Chikamatsu verwerkte vaak lokale schandalen in een stuk. Platvloerse affaires tussen keukenmeiden en klerken werden in het theater verheven tot nobele tragedies.

'Imoseyama Onna Teikin' heeft als hoofdthema de omverwerping van Iruka, een machthebber berucht om zijn wrede en verraderlijke acties tijdens het bewind van keizer Tenchi (626-671).

Het is een stuk in vijf bedrijven, gebaseerd op een aantal mythen en legenden uit de Yamato-streek. Het is groots van opzet en door Chikamatsu geschreven in een prachtige stijl, die verscheidene gewaagde intriges en effecten vernuftig weet te verenigen. In de loop van het verhaal worden liefde en leven van jonge mensen op vaak tragische wijze verwoest.

'Imoseyama Onna Teikin' werd in januari 1771 voor het eerst opgevoerd in het Takemotoza Theater te Osaka. Een theater dat op het punt stond gesloten te worden wegens financiële moeilijkheden. Het stuk was echter zo'n overweldigend succes dat het theater in een klap uit de financiële problemen was. Het oorspronkelijke stuk duurt acht uur en wordt slechts bij hoge uitzondering van het begin tot het einde opgevoerd. Tegenwoordig worden alleen de delen 'Hanawatashi' en 'Yama', waar de naam van het gehele stuk van afkomstig is, gespeeld.

Hanawata~~shi~~

Kersenbloesem

Vooraf

De heuvels van Imoyama en Seyama, die door de rivier Yoshino van elkaar worden gescheiden, behoren tot het grondgebied van resp. de weduwe Sadaka, moeder van Hinadori, en Daihanji, vader van Koganosuke. Deze heuvels zijn het onderwerp van een twist tussen de twee families.

Koganosuke heeft huisarrest en verblijft in een huis in de Seyama-heuvels. Dit huisarrest is een straf voor het feit dat Koganosuke niet heeft kunnen voorkomen dat Uneme zichzelf opzettelijk heeft verdronken. Zo luidt de officiële reden.

In een voorafgaand bedrijf is echter duidelijk geworden dat Uneme geen zelfmoord heeft gepleegd en nog in leven is.

De werkelijke reden voor Koganosuke's vader om tot huisarrest te besluiten is dat hij zijn zoon wil beschermen tegen de wrede machthebber Iruka. Deze is woedend op Koganosuke en beweert dat Koganosuke Uneme heeft geholpen zich te verbergen.

Aan de andere kant van de rivier Yoshino in de Imoyama-heuvels woont Hinadori. Zij is verliefd op Koganosuke. Hinadori en Koganosuke willen met elkaar trouwen. Maar de brute machthebber Iruka heeft zijn zinnen op Hinadori gezet: hij zal met haar trouwen. Hinadori's moeder heeft dit tot nu toe kunnen voorkomen door voor te wenden dat haar dochter ziek is.

Het doek gaat op in het huis van Sadaka, Hinadori's moeder. Op bevel van Iruka is Daihanji, vader van Koganosuke, ook naar het huis gekomen. Iruka gebiedt Sadaka en Daihanji de schuilplaats van de doodgewaande Uneme te vertellen. Als beiden ontkennen iets van haar schuilplaats te weten, eist Iruka dat Daihanji's zoon Koganosuke zijn vazal wordt en Sadaka's dochter Hinadori zijn concubine.

Daihanji en Sadaka moeten dit bevel overbrengen aan hun zoon en dochter. Daihanji belooft een tak kersenbloesem in de rivier te gooien als zijn zoon Koganosuke instemt. Als deze weigert gooit hij geen tak kersenbloesem maar een dode tak in de rivier. Sadaka belooft hetzelfde te doen als haar dochter een beslissing heeft genomen.

Yama

De Berg

Als Daihanji zijn zoon vertelt van Iruka's bevel verklaart deze zonder aarzelen dat hij onder geen beding indienst van zo'n corrupte landheer zal treden. Koganosuke ziet de dood als enig alternatief en pleegt daarom zelfmoord ('seppuku'). Voor hij sterft vraagt hij zijn vader een tak kersenbloesem in de rivier te gooien, daarmee wil hij voorkomen dat zijn geliefde Hinadori iets van zijn dood te weten komt.

In het huis in de Imoyama-heuvels verkiest ook Hinadori de dood boven het inwilligen van Iruka's eis. En ook zij vraagt haar moeder een tak kersenbloesem in de rivier te gooien om de gevoelens van Koganosuke te sparen. Sadaka onthoofd hierop haar dochter Hinadori.

De twee takken kersenbloesem drijven samen de rivier af.

De beide ouders doen de deur open en ontdekken wat er in hun beider huis is gebeurd. Daarop zweren zij hun vijandschap af. Sadaka zendt het hoofd van haar dochter, vergezeld van haar uitzet, over de rivier naar het huis van Daihanji voor een trieste huwelijksplechtigheid van de twee gestorven geliefden.